

Feiz ha Breiz

Kelaouenn viziek gant skeudennou

MIZ MEURZ 1931

*An Tadou hag ar Mammou
ne dleont Morse ehana da
c'houarn o bugale.*

An A. DUPARC
en e lizer-koraïz.

Feiz ha Breiz

Kelaouenn viziek gant skeudennou
Renet gant Y.-V. PERROT

Koumasanchoù diouz ar bloaz. — Breiz. 13 lur | Embannou diouz ar bloaz : 1/4 pajenn 150 lur
Français ha brouiou stag outi... 15 lur | 1/2 pajenn 275 lur
Evid ar re a zo e diavèz bro.... 20 lur | 1 pajenn 500 lur

Evid ar c'houmananchoù koulz bag evit an embannou skriva da :
M. Fr. GEORGELIN, administrateur, 4, rue du Château - BREST
C./C. Rennes 44-40

Kemennadurez d'hor c'houmananterien. — War golo an daouzekvet Feiz ha Breiz a en em gavo gant hor c'houmananterien, o fedimp, hiviziken, da baen, o unan, raktal, d'an A. Georgelin, 4, Rue du Château, Brest. C. C. 44,40 Rennes, ha neuze n'o devozo nemed elz gwenneg vizou evit degas d'eomp o arc'hant, e lec'h eur skoed, ma rankomp karga ar post da vout da choulein o arc'hant outo beteg an ti.

Pemzek dez goude ar gemennadurez-ze, ma ne vez deuet netra d'eomp, e kasimp, dre ar post, ar paper da bac'a.

TAOLENN AR MIZ

An Tad ar familh, gand an A. DUPARC.....	81
An Tad Maner, gant Y. U.....	93
Tiez Annez, gant G. DEWI.....	99
Kenteliou an ti-ker, gant J. B.....	103
Aotrou Traon-Kerret, gant G. P.....	105
Ar Chouldriou, gant G. P.....	111
Keleier ar miz, gant Y. V. P.....	116
Divinadennou, gant PER ha PAOL	120

Adres nevez Rener Feiz ha Breiz

An A. Perrot, Rener Feiz ha Breiz, kure abaoe ar brezel e Plougerne, a zo bet anvet da berson e Scrignac, d'an 23 eus ar miz tremen.

E adres nevez a vez a eta hiviziken : M. le Directeur du Feiz ha Breiz, Scrignac, Finistère.

Hadou potach ha brouskon, hadou bleunioù

Hadou dibabet eus ar gwella tiez

TI A. HUON

Savet e 1840

L. AUDREN, DEUT WAR E LERCH
13, Straed Siam — BREST
Télég. AUDREN-GRAINES-BREST

Téléph. 5-35

BINVIOU - PESKETA
KERDIN - SIFELL A BEP SEURD

Brezonerg en ti TI A FIZIANS R. C. Brest 49

GOULENNIT :

Buhez Hor Zalver

Jezuz - Krist

Gand an A. UGUEN

hag an Tad EUJEN

Kaera leor santel a zo bet moulet e brezonerg.
E gaout a reoc'h da brena evit 25 lur e Keriltud,
11, Rue Algésiras, Brest
C/C 15.916 Rennes

"L'ULMINUCINE MOREUL"

est le dépuratif tonique idéal contre les humeurs, les vides du sang, glandes au cou, faiblesse, la touze des enfants.

Donne aux enfants ce teint clair et rose, indice de la santé.

Parfait pour les jeunes filles dans la période de transformation.

Indispensable aux personnes âgées qui se plaignent de fatigues, douleurs, retour d'âge.

35 ans de ventes toujours croissant sont la meilleure garantie de l'efficacité de ce produit qui a la faveur du public.

Mères de famille, ne vous inquiétez pas, tant que vous donnerez de l'Ulminucine à vos enfants, vous les mettrez à l'abri d'un grand nombre de maladies, c'est le meilleur préventif de la tuberculose.

Prix: Grand flacon: 29 francs;

Demi-flacon: 15 francs;

Petit flacon: 10 francs.

Si vous toussez, prenez du Sirop Celtique, un de ceux qui sont le plus estimés. Prix: 12 francs.

Roît d'ho pugale

**AR SIROP
FERET**
ar gwella
evit KRENTAAT
ha NETAAT
ar goad

Gouleennit e ti ar marc'hadour

ar Zoavon

e galleg « Le Plus Chic »

Hennez eo ar gwella

**Un service
de livraison
à domicile**

sera organisé
très prochainement
dans les succursales de
**L'ÉCONOMIE
BRETONNE**

de St-THEGONNEC

PLOUARET (C.-du-N.)

PONTRIEUX (C.-du-N.)

toute l'Alimentation
les Vins et Spiritueux
les Articles de Ménages **CHEZ VOUS**

A Plougastel, les Fraises ; à St-Pol, les Choux-Fleurs
dans l'EST la bière ESTA

(bière d'origine de l'EST)

Becs fins, demandez UN BOCK ESTA

Oui mais... la LIMONADE SPECK est la meilleure !

L'EVERITE couverture idéale (maisons, hangars, etc.).
S'adresser Etabl. Speck, 46, rue J.-Jaurès, Brest.

EMGLEO SANT-ILTUD

D'ar zadorn 14 a viz c'houeverr eo bet graet, e Brest, bodadeg bloaveziek Emgleo Sant Iltud. Hanvet eo bet da Rener an Emgleo an A. Chevillotte, eus a Blougouvelen.

Gantan, er bureo, ema an A. A. E. Ar Moal, Roparz Hemon, Pronost ha Raoul.

Dalc'het e vo, muioc'h 'vit biskoaz, da gas endro gwerz al levriou brezonek war ar mèz, er goueliou, foariou, pardoniou. An holl a zo pedet d'ober digemer mat da gannad ha gwerzer an Emgleo, An O. Pronost.

Pedet ive, ha pedet start, kement hini a zav en e barrez gouellic brezonek, da ch'oulenn, e Ti Emgleo Sant Iltud, 11, rue Algésiras, Brest, ar pezioù-c'hoari ha kanaouennou da werza, e kerz ar gouel, ebarz ar sal.

An oberourien vreton n'o devez gopr ebet diwar o labouriou c'hoariet; ra vezo, da vihana, gwerzei o feziou, pa vezint c'hoariet.

Er miz a zeu e roimp da anaout talvoudegez Emgleo Sant Iltud a dlefe beza sikouret gant an holl Vretoned a galon, en eur gemer skodennoù ennan (100 lur); en eur brenan pep hini digantan e levriou brezonek; en eur harpa, dre ar vro, labour e gannad ha gwerzer, an O. Pronost.

POURQUOI ?

Ne jouissez-vous pas des joies artistiques mises à votre portée par la Science ?

Vous pouvez entendre chaque jour, chez vous, grâce à la T. S. F., des concerts, des conférences, des cours, des informations.

Demandez à la maison **RADIO-ART**, 14, Place de la Tour d'Auvergne, à Brest, et 32, rue Kéréon, à Quimper, une démonstration de ses appareils si simples, si faciles à manier.

Appareils *Radio-Art, Philips, Ducretet, etc...* Phonos et disques des grandes marques *Columbia, Odéon, Polydor, Parlophone* etc...

67e BLOAVEZ

N° 3

MIZ MEURZ 1931

Feiz ha Breiz

Deveriou an Tad a familh

Lizer a bastor aotrou 'n eskob
Kemper ha Leon evit koraiz 1931.

HOR BREUDEUR KER,

I. — E penn kenta al Lizer-man e lakaimp d'eoc'h eur bajenn eus al Lizer-meur nevez skrivet gant ar Pab diwarbenn ar Briedelez.

Er bajenn-ze e komzer eus karg uhel ar gerent, eus an dever santel o deus da zevil mat o bugale.

Setu aman komzou ar Pab:

« Ar gerent kristen a gompreno n'o deus ket hepken da lakat an dud da greski war an douar, da zevil tud hag a enoro Doue; uheloc'h eo o c'harg, an dever o deus da rei bugale da Iliz Jezus-Krist, da lakat da greski niver ar zent er baradoz, niver ar re a anavez Jezus-Krist evit o Doue hag o Zalver. E gwirionez, ar gerent kristen, zoken pa vezont bet santellaet o-unan, n'hellont kei rei ar zantelez d'o bugale: holl vugale an dud a zo taget gant ar pec'hed orijinel. Evelato ar gerent a zalc'h eul lodennig bennak eus ar stad ma voe krouet enni hon tad hag hor mamm genta e baradoz an douar; ar c'haloud o deus da ginnig o bugale d'an Iliz, evit ma vezint digemeret gant ar Vamm-ze leun a deneridigez a roio d'ezo ar vuhez

dreist natur dre zour ar Vadiziant, a raio anezo mem-prou da Jezus-Krist, heritourien ar c'hoar eternel e palez an Dreinded er baradoz.

« Eur vamm gristen hag a bleustro war ar wirionez-ze a gompreno brao eo bet lavaret eviti ar c'hom-zou-man eus Hor Zalver:

« P'he deus ar vaouez laket eur c'hrouadur er bed, « e teu da ankounac'hât he foaniou dre ar joa he « deus o sonjal ez eus ganet eur c'hrouadur er bed. » Trech eo da bep poan, da bep enkrez, da bep karg, ha lec'h he deus d'en em fouseal eus he bugale kalz muioc'h eget Kornelia, eun itroun vras eus Roum gwechall, a lavare n'he doa ken braoigou nemet he bugale.

« An tad hag ar vamm a zigemero gant joa hag anaoudegez vat ar vugale roet d'ezo gant Doue. Sonjal a raint eo ar vugale eun tenzor fiziet enno; n'e ket o mad o-unan, na mad ar vro a dleont da c'hortoz da genta digant ar vugale-ze; nann: da zeiz ar varn, ar vugale-ze a zo da veza restaolet da Zoue gant ar frouez a dleint beza douget.

« Ar bugel deuet er bed dre vadelez Doue a dle beza savet dereat. Doue, an Hini a zo d'ezan pep beza evel eus ar vugale, furnez, en dije taiolet nebeut a evez ouz ar vugale, ma n'en dije ket roet d'o c'herent ar gwir hag ar garg ma n'eo ket gouest ar bugel da gaout ar pez a vank oar n'eo ket gouest ar bugel da gaout ar pez a vank d'ezan. Evit ar pez a zell ouz ar vuhez dreist-natur, en devezo, epad kalz bloavezou, da veza harpet, sklenet, hentchet. Piou o deus ar gwir hag ar garg rijennet, hentchet. Piou o deus ar gwir hag ar garg d'o lakat er bed, hag a zo eun never evito kengarg d'o lakat er bed, hag a zo eun never evito kengarg d'el labour e kenver ar vugale, a vije sur d'en em em goll ma ne vijent ket sikouret. Doue en deus beilhet war gement-se, o sevel sakramant ar Briedelez;

ar gwaz hag ar vaouez, unanet etrezo dre liammou n'hellont ket beza torret, a laka o daou o aked da zeval ar vugale. »

H. B. K., kement a lavarimp d'eoc'h ne raio nemet displega komzou ar Pab ha rei d'eoc'h ar c'heneliou a zired anezo.

Ret eo lavaret, en hon amzer, an darn vrasa eus ar vugale n'int ket savet evel ma c'houenn ar Pab. Ne glever e pep lec'h nemet tud oc'h en em glemm hag o lavaret: « N'eus mui a vugale ». Ha dre ar geriouze ez eus c'hoant da lavaret: « Ar vugale n'ouzont mui senti. Fae a reont war o c'herent, war ar re holl o deus da welet warno, ne fell d'ezo mui ober nemet o fenn o-unan. Mat c'hoaz, pa ne jenchont ket penn d'ar vaz, pa ne lakont ket o c'herent paour da blega d'ezo, d'ober kement a c'hoantaont ».

« Hag e laverar c'hoaz: N'e ket er familh hepken e vez laket evelse freuz ha dizurz, met er broiou ive. Ar vugale-ze, ha n'o deus ket gouezet senti er gêr, a zo « anarchist » bihan, a lakaio ive freuz diwezatoc'h e kement lec'h ma vezint. Daoust ha ne vezint ket paotred an draih hag an dispac'h? »

Setu aze an droug bras a ziskulier en deiz a hirio. Holl familhou hor bro, n'int ket taget gantan a drugare Doue, met siouaz! re skignet eo e pep lec'h.

En em glemm ne dalv da netra. Ret eo klask gwrienn an droug, evit he zenna, mar bez gellet. Piou eo a zo da damall? Pe ar vugale n'ouzont ket senti, pe ar gerent n'ouzont ket komandi?

Hirio e komzimp d'eoc'h eus ar familh, hag e lavarimp d'eoc'h, hervez kelennadurez an Iliz hag hervez an dud fur, da biou eo da c'houarn ha penaos e tleer komandi. Gwelet a reoc'h, war ar poent-man evel war ar re all, an Iliz eo an hini a ro ar starta harp d'ar familh, rak e skol an Iliz e tesker atao senti ha kaout doujans.

Da biou eo da c'houarn ?

II. — Ar familh a dle beza unan bennak en he fenn, sklaer eo. Penaos e c'helle kreski, chom en he sav, ma ne vije ket unan bennak hag en dije ar gwir hag an never d'he diwall, d'he difenn, da bellaat diouti an danjeriou, da renka an traou en diabarz, o verka da bep hini e blas, e labour, o lakaat an holl da bleaga ha da zenti gant doujans, pa vez, ret? Karg diaes, n'heller ket da anaout re vat, met skanvaet evela'o evit ar gerent dre ar garantez a laka Doue en o c'halon.

Ar penn er familh eo dreist-holl an tad. Ar skiant vat hel lavar: d'an tad da c'houarn, da zevel ar vugale.

Sikouret e vez gant ar vamm. Douster ar vamm a zo e kichen galloud an tad. An tad a vez fur ma oar ranna gant ar vamm ar gwir da c'houarn, met ne ziskrogo Morse a-grenn eus ar gwir-ze. Ar vaouez a zo gwreg ar gwaz, an hini a dle rei kuzul d'ezan, her sikour; met n'eo ket ken uhel hag ar gwaz. Ar vaouez eo rouanez an ti, ha gouzout a raio skuilh joa ha teneridigez endro d'ezzi; met n'eo ket d'ezzi da c'houarn, dindan galloud ar gwaz eman; n'hello gouarn nemet pa ne vez o mui ar gwaz goust d'hen ober; emgleo, ha nann brezel, a dle beza etrezo, hag ar vugale ne welint ket dirak o daoulagad an dizunvanez etre o zad hag o mamm, rak n'eus netra gwelloc'h evit laza e kalon ar vugale an doujans a dleont d'o c'herent.

Er familhou a vez enno kalz bugale, an tad a c'hello en em harpa war ar re gosa evit gouarn ar re yaouank evel eur roue a gemer ministred d'e zikour da c'houarn e vro. Met ne ziskrogo ket evit mat eus ar stur; ar vugale gosa ne c'houarnint nemet en e hano.

Ha dreist pep tra, ar c'houarnamant ne glasko

ket beza mestr er familh. Ar c'houarnamant en deus da welet war ar familh, klask a dle he mad. Ober a c'hell lezennou talvoudus evit an urz vat er familhou; setu aze labour ar c'houarnamant, ne dle ket klask freuza ar pez a zo bet graet gant Doue, tenna digant ar gerent o gwir. E kement lec'h m'en deus ar c'houarnamant kasket kemeret plas an hini a zo zet choazet gant Doue da zerc'hel ar garg a dad, kregi er vugale evit o zevel hervez e faltazi, bep gwech eo bet gwelet oa ar c'houarnamant ar falla eus an holl dadou.

III. — Evit en em denna mat eus e garg ken bras, ken uhel, an tad, penn ar familh, a zello da genta ouz galloud Doue.

Mar deo an tad karget da c'houarn, ar garg-ze a deu d'ezan digant eun all brasoc'h evitan. E gwirionez, n'eus nemet eur mestr er bed: Doue. Hag ar re holl o deus da c'houarn a zalc'h plas Doue, a c'houarn en hano Doue. O galloud n'eo ketbihano'h evit-se; er c'hountral, brasoc'h eo, hag ar re o deus da zenti, a zento gant muioc'h a soujans o sonjal e talc'h an tad plas an Aotrou Doue. Ra vo abred desket d'ar vugale ar wirionez-ze: e sentont ouz Doue pa centont ouz o zad hag o mamm; ha mat e vez lavaret d'ezo eo meulet gant Doue ar vugale o deus doujans evit o c'herent, hag ive e vez skoet a-wechou en eun doare spontus ar re o deus pec'het eneb ar pevare gourc'henn a Zoue.

Digant Doue e teu e c'halloud d'an tad. Ouspenn-ze, Doue a dle ive servichout da skouer d'an tad. Doue a zo Hon Tad. An hano-ze a gemer araok an holl hanoiou all. An hano-ze a c'hoanta e rofemp d'ezan bemdez er Bater. Doue a zo holl-c'halloudek, fur, santed dreist ar pez a c'hellomp kompreñ. An holl berfekcionou a zo d'ezan, hag holl e servichont d'e vadelez a dad. Tad ebet n'hellife karat e vugale kement

ha m'omp karet gant Doue. Hini ebet n'en deus ke-
ment a aked gant eürusted e vugale, ne ziskouez ke-
ment a basianted gant o faotou, kement a druez outo
p'o devez keuz! Ha goulskoude tad ebet n'eo ken an-
kounac'haet, ken disprriet gant lod eus e vugale...
Pebez kenteliou kaer a ro Doue d'an tadou a familh!
Met n'e ket Doue a zesk d'ezo beza laosk e kenver o
bugale. Lezel a ra warnomp ar poaniou a bep seurt
a zo bet digaset er bed-man gant ar pec'hed. Ar poa-
niouze a ra glac'hар d'omp, hag e karfemp e vijent
pellaet diouzomp, met Doue, en e furnez, a wel ez eus
tro aze evidomp da baea dle ar pec'hed, da greski e
santelez. Hon Tad eus an Nenv a laka hor poaniou
da dalvezouz d'omp; er Baradoz, ha nann war an
douar-man, eo e c'hoanta hor gwelet eürus. Ra vo
komprenet ar gentel-ze gant an tadou o deus eur gwir
garantez evit o bugale!

Doue ne ro ket hepken eur skouer da heulia, rei a
ra, ouspenn, nerz d'an hini a oar e bedi. Truezus eo
stad eur familh a zo en he fenn eun-tad ha ne oar ket
pedi. Eur jeneral araok ar stourmad, eur barner araok
dougenn e varnedigez, eur mestr araok en em lakat
da gelenn bugale, a dle goulenn sklerijenn ha sikour
Doue. Muioc'h a ezomm en deus c'hoaz eun tad a fam-
ilh da c'houlenn gras Doue evit ober mat bemdez
deveriou e garg. Ha mar deus eur bedenn hag a zo
dre'st holl selaouet gant Doue, daoust ha ne vije ket
ar bedenn graet d'ezan a greiz kalon ha gant eur feiz
krenv gant ar re'o deus bet digantan eul lodenn eus e
c'haloud a dad? Penaos ne glevje ket pedenn an tad
hag ar vamm daoulinet dirak ar memes kroaz pe ar
memes tabernakl o c'houlenn digant'an benniga o bu-
gale, a zo o c'hurunenn, a ra o joa, met ive o enkreuz?

Goude beza pedet Doue, an tad a familh a zonjo en
e vugale. Ar c'hrouadurig-ze ken dinerz a zo c'hoaz
en e gavell, pcbez hent kaer a zo digor dirazan! Ar

bugel-ze warc'hoaz a vezoz eun den; e gorf en devezo
nerz, e spered a vezoz sklerijennet; e galon, e volontez,
e goustians her graio dishenvel diouz ar groua-
durien all, diouz al loened mut. N'eo ket tra e dad,
na tra e familh, na tra ar c'houarnamant, na tra
breuriez ebet. N'eo nemet d'ezan e-unan, dindan gall-
loued Doue e Grouer, ha dindan e gerent ive karget
d'e hentcha. Doue a ro d'ezan ar gwir d'ober e volon-
tez, liberte da gemeret an hent a garo gant sikour e
c'hras ne vanko morse d'ezan.

Ar bugel-ze a vezoz *sitoyan*, a vezoz digemeret en
eun unvaniez a ginnigo d'ezan ar binvidigez, an des-
kadurez a zo bet dastumet a-nebeudou gant an dud
koz a-dreuz ar c'hantvejou. E lod en devezo eus
madou n'int koustet netra d'ezan. Met ive deveriou
en devezo e kenver e vro. Ret e vezoz d'ezan anaout e
vro, he c'haret, he zervicha, senti ouz he lezennou.
Ar vro a dleio gellout konta warnan, goulenn digan-
tan rei d'ezisikour, rei d'ezisikour, rei e arc'hant, rei e vu-
hez zoken, pep tra nemet e enor hag e goustians.

Ar vro he deus ezomm eus tud fur ha gouiziek e
pep stad hag e pep renk. An den a ra ar muia a vad
d'e vro n'eo ket ato an hini a zo savet er c'hangou
uhela, met an hini a ra gant lealded e zever er garg
a zo bet fiziet ennan gant Doue.

Ar bugel-ze a vezoz eur c'christen. Kris'en eo bet
graet dre ar Vadiziant. Deuet da vezoz bugel da Zoue,
en deus resevet digant e Dad eus an Nenv nann hep-
ken eun hano, met eur vuhez ha ne c'houlenn nemet
kreski ha bleunia. An diou vuhez, buhez ar c'horf
ha buez an ene, ne dleint ket en em zispartia; unanet
e vezint evel diou wazenn a vesk o dour evit ober eur
ster hepken, evel seo ar wezenn hag an emboudenn a
labour a-unan hag a ro frouez mat. Dre an Iliz eo e ro
Doue e c'hrasou d'ar c'christen, hag heman n'hello
reseo ar grasouze nemet o senti ouz gourc'hemen-
nou ha lezennou an Iliz.

Penaos e tleer komandi ?

IV. — Arabat e vije ar bugel-ze diwezatoc'h dis-henvel diouz ar pez a c'hemomp digantan.

D'ezan eo, pa vez deuet da zen, d'ober, gant ar vrasa liberte, ar vad a dle ober. Met simpl, hep skiant-prena, en deus ezomm da veza harpet. Deski a deer d'ezan beza den, beza krenv eneb an dentasian, beza trech d'an holl enebourien a gavo war e hent hag a gavo ennan e-unan.

Ar bugel n'eo na mat mat na fall fall dre natur. E kreiz techou mat e kaver techou euz ar re falla. Ar bugel ne laka ket a gemm etrezo, ha ma ne daoler ket evez, e sento ker buan ha buanoc'h zoken ouz an techou fall eget ouz an techou mat. Eus eun tu ar bugel a zo mat, hegarat, anaoudek, leun a fizians, gwirion, kalonek; desket e vez d'ezan karet ha lakan da greski an techou-ze. Met, eus eun tu all, ar bugel a vije troet da zonjal ennan hepken, d'ober e benn, da glask en em venji, d'ober droug, da zimenti. Techou fall ar re ze, hag a ranker da zic'hwrizienna, rak, ma vijent lezet da boulza, ar bugel a deufe da veza ar pez a c'halver « eur c'hrouadur savet fall, eun didalvez, eun hailhou mat da netra ». Ober a rafe mez ha poan-spered d'e gerent, ha d'ar vro, e lec'h ober vad, ne rafe nemet droug.

Peur komans eüna bolontez ar bugel?

Er bloaveziou kenta, da zaou, tri biaoaz, ar skiant n'eo ket deuet c'hoaz d'ar bugel, pe da vihana ne ra nemet en em ziskouez eun tammig. Ar volontez ken nebeut n'eus ket c'hoaz anezi. Ar bugel ne glask nemet ar pez a blij d'e gorf. Ha goulskoud e c'hell dija kemeret plegou, mat pe fall, hag a jomo epad e vuhez. Ar bugel a ziskouez ioulou, c'hoantegeziou, froudennou, hag e karfe e vije sentet outo war an taol. Mat eo neuze e welfe en e gichen unan bennak krenvoc'h evitan, goust da zenti outan pa c'houlenn traou mat.

ive da harpa outan pa c'houlenn traou direzoun. Neuze eo evel eun tamm koar pe eun tamm houarn ruziet en tan, a c'heller rei d'ezo ar furm a garer. Ar gerent a dle d'ezel mat. Ar bugel ne vez ket pell evit gwelet pe e vez sentet ouz e c'hoantegeziou pe ne vez ket, pe e vez pleget d'ezan pe ne vez ket. Evit dont a benn da gaout ar pez a c'hoanta, e tiskouezo pep seurt ijin ha finesaou, hag e vez da deurel evez outan. D'ar gerent eo da gaout skiant evit ar bugel ha d'ober d'ezan bale eün. Arabat kaout truez ouz e glemmou, arabat ober kamambre d'ezan. Ret eo beza rust a-wechou: mad ar bugel her goulen. Arabat ober eur merzer anezan, evel ma c'hoarvez a-wechou, pa vez kerent dinatur; met arabat ive e lezel d'ober e vestr. Mistri ker yaouank-ze n'eo ket brao beza danno. Pa virit ar bugel beza kastizet, korrijet, e ranker hen ober, evel ma vez roet louzou d'ezan, pa vez klanv. Er Skritur Sakr e lennomp: An eneb en deus damant d'ar vialenn ne gar ket e vulg.

Ar bugel a zo kresket. Skiant a zo deuet d'ezan ha hemdez e kompreñ gwelloc'h gwella an traou. Labour an tad n'eo ket echu: ne ra nemet komans. Muioc'h eget biskoaz e tie beilha war ar bugel, deski d'ezan penaos implija e liberte. Netra diesoc'h eget hentcha ar bugel-ze a wel nerz o tont d'ezan hag a garfe ober evel an dud vras pa n'eo c'hoaz nemet eur bugel. Aman e ranker chenich doare da gomandi. Eman ar skiant o tont, hag e ranker koms d'ezan gant mouez ar skiant. D'an oad-ze, ar bugel a gav brao kement a ra e dad: evitan e dad a zo ar brasa, ar c'hrenva, ar fura eus an holl dud: henvel ouz e dad e c'hoanta beza, pa vo bras. An tad, d'ar mare-ze, a ouezo rei ar c'huzulioù, ar c'henteliou a zo ret; a-wechou e c'hourdrouzo. Alies ne vez ket ezomm da vont dre ruster. Eur zell, eur ger lavaret o sevel ar vouez a vez awalc'h evit lakaat da paotr da vale eün. Arabat evelato e lakaat da gall

e benn; arabat mont dre ruster, dre nerz, nemet goude
beza klasket e c'hounit e giz all.

Mont a ra an amzer en dro. Setu breman an den yaouank war ar poent da veva en e roll e-unan. Neuze ar gerent no' dezo mui da welet warnan. Eürus ar baotred yaouank, ar merc'hed yaouank o deus gouezet, evit senti ouz lezenn Doue, dskouez doujans ha karan'ez d'o zad ha d'o mamm. Eürusoc'h c'hoaz ar baotred yaouank a vezo sklerijennet gant o mamm, hag o devezo desket ganto labourat, ober o dever, en em ankounac'haat evit ober vad endro d'ezo. Tremen a c'hellint, hep re a riskl, ar bloavezou danjerus-ze a vez kollet enno kement a dud yaouank. N'e ket i a gaso da bourmen o zadou hag o mammou war zigarez ma klasker o lakaat da zerc'hel d'ar gi-zou koz breman dilezet gant an holl, war zigarez ma ne gomprent ar re goz netra en amzer a hirio.

V. — Ar gerent ne dleont ket kaout aon o klevet traou diskiant. O dever a raint penn da benn. Derc'hel a reont plas an Aotrou Doue. Ra zigorint o daoulagad, war ar maez evel er c'heriou, rak e pep lec'h ez eus da deurel evez, da welet gant piou ez a o bugale, e peseurt tiez e lakont o zreid, peseurt levriou a lennont, ha dreist pep tra ez eus da veilla war ar plijadureziou fall a goll an dud yaouank korf hag ene. Ar saliou-dans, en amzer a hirio, a ra kement a rroug d'ar feiz eget ar skoliou dizoue. An tadou hag ar mammou ne dleont Morse ehana da c'houarn o bugale. Bez ez eus bet rouaned, ha pa welent ar revolution o tont, a gile a'o dirak an dispac'herien, a roe d'ezo kement a c'houennen, o kredi e teufent a benn d'o ambrega, hag ar c'hountrol a c'hoarveze; o tiskouez kaout aon, e lakent anezo da veza hardisoc'h. Ar pennou familh ive a dle derc'hel mat,, diskouez ez int ar vistri, sevel o mouez da gomandi.

Klevet hon eus konta istor eun tad en devoe da gas-

tiza eur mab 18 vloaz, hag a oa en eur skolaj. Eur faot bras bennak en doa graet eneb ar reolenn. An tad a roas d'ezan eur zaed vazadou dirak e holl gamaraded, evit e gorrija. Ne aliomk ket d'ober evelse gant bugale eus an oad-ze. Ha goulskoude kentel an tad a zougas frouez. An den yaouank-ze a zilezas e vuez diroll, mont a reas da vanac'h ,ha nebeut bloaveziou goudeze e varve evel eur zant.

Klevet hon eus ive eur wech eur vamm a familh, eur vamm vat goulskoude, oc'h ober he akti a gontrision araok mervel, hag o lavaret: « Ah! Ra bardono Doue d'in da veza bet re sempl e kenver va bugale! Ah! m'am bije da gomans a-nevez! » An traou-ze, siouaz! ne vezont ket komanset a-nevez. Evel m'int bet graet er wech kenta e chomont.

Kement hon eus lavaret diwarbenn an tadou hag ar mammou a zell ive ouz an vistri-skol hag ar mestrezed-skol e fiziont enno o bugale. Bugale katolik a dle beza savet gant mistri ha mestrezed katolik.

Ar Pab Pi XI en e Lizer war ar skoliou a lavar evelhen: « Labour an deskadurez kristen eo sikour gras Doue da ziskenn e kalonou ar vugale hag an dud yaouank evit ober kristenien start anezo. Ra fizio eta ar gerent o bugale e mistri gouest d'ober al labour-ze. »

Met, goude kenteliou kristen, gwella zo evit reiza ar vugale eo rei d'ezo skoueriou mat.

Eur vuhez direbech diskouezet gant an tad d'e vugale a zo gwelloc'h eget kenteliou ha gourdrouzou. Eur gwir dad ne vez ket e oberou dishenvel diouz e gomzou. Ne raio ket traou hag a c'hellfe da rebech d'e vugale. Rak neuze ar pez a rafe gant eun dourn a vije freuzet gant eun dourn all. Sentus e vezouz ar re o deus da welet warnan, ouz lezennou e vro. N'en em zavo gant kounnar nemet ouz al lezennou a glaskfe taga ar relijon, ar familh, al liberte, hag ar gwir da veza perc'henn d'eun dra bennak. Ne c'houzanvo ket e vije

klasket trabas ouz ar vistri en devezo karget da skoilia e vugale. Kristen mat e vezo e pep lec'h ha senti a raio ouz holl gourc'hennou Doue ha re an Iliz. An hini ne fell ket d'ezan senti ouz e Dad eus an Nenv, penaos e c'helfe en em glemm ma wel e vugale o tizenti outan? Met, pa welo ar vugale o zad o taoulina dirak Doue, p'e glevint o pedi evitan e-unan, evit e familh, evit e vro, evit ar re holl o deus da welet war-nan, p'her gwelint oc'h en em unani ganto evit ober dispost e zeveriou a relijion, neuze e lakint doun en o spered hag en o c'halon ar gentel o devezo bet, hag e talc'hint sonj anezi, ha d'o zro e roint anezi d'ar re a deuio war o lerc'h.

An Tad a raio evelse en devezo bugale sentus ha leun a zoujans, hag er memes amzer labouret mat en devezo evit an Iliz hag ar Vro. Eus an Nenv Doue, hag en deus eur garantez vrás meurbet evit ar re eus e vugale a zent outan, a lakaio da zskenn warnan ha war e familh e vennoz hag e c'hrasou.

† ADOLF,
Eskob Kemper ha Leon.

— m —

Buhez an Tad Maner

(1675 - 1676)

(*Kendalc'h*)

Freuz ha reustl e Breiz

Chom a rae kér Landerne, deuet da veza adarre kear ar plijadureziou hag an dizurziou hag a roé digemer d'an dud yaouank tro war dro evit o c'holl. An Tad Maner a reas eur mision eno araok koraiz 1675.

Mikael an Nobletz n'en doa ket gellet, gwechall, ober kalz a dra e Landerne. An Tad Maner en devoe muioc'h a chans. Kerkent ha m'en em gavas gant e visionerien, gras Doue a c'houezas war gér hag an dud a ziskouezas kaout keuz d'o fec'hejou; dont a rajont da zelaou ar visionerien. Epad ar mision e teuas da Landerne tud yaouank diwardro da glask plijadur, evel m'edo ar c'hiz, met souezet e voent o welet meurlarjez o tremen hep dansou na c'hoariou, ha mont a rankjont da glask an traou-ze da lec'h all.

E mezeven e teuas tro Kleder. Kleder a oa eur barrez vat. An aotrou persoun en doa diwallet gant evez e zenved, hag an Tad Maner n'en devoe ken d'ober nemet startaat an dud en o feiz, o alia da genderc'hel war hent an Nenv.

Eus Kleder an Tad Maner a zistroas adarre da eskopti Kerne. Eur mision a voe graet e Kastellin, met ne gavomp tamm skrid ebet da lavaret d'eomp penaos e tremenas an traou.

Wardro an amzer-man eo e c'hoarvezas e chapel Itron Varia Gonfors eur burzud kaer a ziskouez pege-ment a breder a gemere Mikael an Nobletz, goude e varo, gant ar misionou. Er bloaz 1675 edod. An Tad Maner hag an aotrou Galerne, person Mur-e-Breiz, o daou war varc'h, a gerze dre hent Pont-Kroaz. Edont e parrez Meilars, e kichen chapel Itron Varia Gonfors. Raktal Mikael an Nobletz, eur surpiliz gantan, a en em ziskouezas d'ezo. An daou varc'heger a ziskennas diwar varc'h hag a en em daolas d'an daoulin war dreujou ar chapel. Alc'houezet oa an nor, met digeri a reas kerkent dirazo. Eur sklerijenn skedus a lugerne er chapel. A-uz d'an aoter, ar Werc'hez Vari, kaer meurbet da welet, a oa evel aze: « war he zron, aelez eus an Nenv endro d'ez. Mikael an Nobletz a oa daoulinet. Kinnig a reas d'an aelez ha d'ar Werc'hez an Tad Maner a oa deuet beteg an aoter. Rouanez an Nenv a droas warnan he daoulagad leun a vadelez, a roas d'ezan he bennoz, ha da c'houde ne voe mui gwelet. An Tad Maner a drugarekeas e Vamm, hag a zistroas da draon ar chapel, da gaout an aotrou Galerne chomet e kichen an nor.

Ezomm en doa an Tad Maner da veza kennerzet, rak edo o vont da gaout trubuilhou bras. Ar brezeliou a zo ato noazus d'ar broiou. Ouspenn ma lazont kalz tud, ez int c'hoaz eur rivin, ha war o lerc'h e teu alies ar gernez. Ar Frans, epad amzer Louis XIV, a voe e brezel heb ehan, kouls lavaret. Evit kaout arc'hant da baea an dispignou, e voe ret lakat tailhou nevez war an dud. E pep korn eus ar vro e savas klemm. Met ar ministr Colbert a roas urz da zenti ha da skei kalet war ar paper timbret, dreist pep tra, a lake an dud da grial.

Freuz a voe e pevar c'horn ar Frans. Raozoun a en-

em zavas ive d'ar 16 a ebrel 1675, hag ive Montfort, Dinan, Lamballe, Gwened ha dreist-holl Naoned.

Dre holl eskoptiou Breiz e c'houezas eun avel foll. War zigarez en em glemm eus ar paper timbret, an dud diwar ar maez, e kalz parrezioù, henvel ouz dispac'herien, a en em gemeras ouz ar prizouniou, ar manerioù, a grogas er reseourien hag o lazas, a reas pep seurt traou spontus. Person Plestin a skriven; o komz eus bandenn ar bonedou ruz: « An dud diwar ar maez a gred o deus pep gwir, eo d'ezo an holl vadou; ne espernont ket zoken ministred an Iliz; klask a reont laza lod ameo ha kas ar re all eus o farreziou. »

Kastellin a zeuas warni daou vil plouezad gant o armou, hag ar markiz de la Coste, letanant ar roue e Breiz, a voe eno gwali vac'hagnet.

E Sant-Hernin kastell Kergoat a voe laeret kement a oa ennan gant tud diredet eus ugant parrez tro war dro.

Person Daoulas a skriven: « Hailhoned fall, tud a netra o deus poulzet Breiz d'en em zevel ouz ofiserien ha reseourien ar Roue, ouz an dudchentil, ar varnerien, ouz an Iliz zoken. Tud diskiant. Klask a reont diskar ar feiz evit gellout senti ouz o ioulou fall ha beva evel loened. »

An Tad Maner a oa bet galvet gant person Plougernevel d'ober eur mision. Met eno ive e oa kalz freuz. An dud a oa savet ar gwad d'o fenn hag a oa prest d'ober taoliou fall, da laerez ha da laza zoken. P'en em gavas ar visionerien er barrez, eun teod fall hen-nak a lavaras: « Em'aint deuet evit teurel tailhou nevez war hor c'hein. »

An holl a gredas, sklaer eo, ha setu an dud d'an iliz evit miret ouz ar mision da veza digoret ha kas kuit ar visionerien. An aotrou person a glaskas lakaat an dud da devel o tiskleria ne vije ket goulenet en iliz

eur gwenneg muioch' diganto eget gwechall ha n'edo ket deuet ar visionerien da deurel tailhou nevez waro c'hein. Ret e voe d'ar pemp misioner sina, dirak eun noter, war eur follenn-baper, da lavaret ne zigasent ket tailhou nevez. Neuze hepken ec'h ehanas an trouz, hag e voe gellet kana an oferenn.

Goude kreisteiz an Tad Maner a oa en iliz o teski d'ar vugale kana ar c'hantikou. Dont a reas tud da welet petra a oa a nevez, met plijadur o devoe o klevet ar c'hantikou, hag o c'hounnar a gouezas. D'ar paradaez e voe gellet digeri ar mision, hag ez eas mat awalc'h an traou. Evelato bandennou tud diwar ar maez o doa laket en o fenn ober skrap er c'hloerdi hag e ti an aotrou person. Me gredjont ket kas da benn o menoziou fall, hag araok m'oa Klozet ar mision, an holl a oa gounezet, hag ar peoc'h a renas adarre er vro.

O klevet petra a oa c'hoarvezet e Plougernevel, gouarner Breiz, duk Chaulnes, a alias an Tad Maner da genderc'hel da brezeg d'an dud evit rei d'ezo da gompren o doa da c'hounit o chom e peoc'h. Hen, an duk Chaulnes, a skoe kalet ha didruez war ar re a glaske ober freuz.

An Tad Maner a glevas lavaret ez oa meur a barrez, pell awalc'h eus Plougernevel, warnez en em zevel d'o zro. Petra d'ober? Mont d'ar parreziou-ze a vije marteze reie lec'h d'an trouz da gomans kentoc'h. Gwelloc'h oa digas an dud er maez o farreziou ha rei d'ezo eun tanva eus ar mision. Evit-se, an Tad a reas prosesion vrás Plougernevel eiz dervez araok m'oa merket, hag a gasas kelou d'an holl barreziou tro war dro da zont da welet.

An traou a dremenais evel m'en doa kredet. Tud eleiz a ziredas hag eus a bell, hag a heulias ar brosesion. En eur gloza e brezegenn, an Tad Maner a c'halvas d'e gichen ar beleg a skeudenno Jezus skourjezet, hag

oc'h en em drei ouz an dud, e lavaras gant eur vouez krenv: « Ha breman, ken kriz e vezot hag ar Juze-vien? Ha krial a reot eveldo: « Ra vo krusifiet, ra vo krusifiet? Petra a lavaran? Hag hen staga a reot hoc'h unan ouz ar groaz dre ho tizurziou? » Daerou a zivere eus daoulagad an holl. Ha da fin ar brosesion, an dud a zistroas d'ar gér, en eur c'houlenn pardon eun o fec'hejou, habaskaet o spered.

Evit ober d'ezo denc'hel mat, An Tad Maner en doa o fedet da zont, d'ar zul warlerc'h, da gommunia evit an Anaon ha da c'hounit an induljansou. Dont a rasant, ha dre ar govesion hag ar gommunion o doa graet, oant deuet adarre war o zu mat.

Setu aze penaos e ranker en em gemeret gant tud Breiz. Aes eo lakat froudennou en o fenn. Met gant douster, gant madelez, ha dreist pep tra gant sikour ar feiz, ar relijon, e c'heller o gounit hag o distrei diwar an hent fall.

An Tad Maner a laka e fizians e trugarez Doue. Boda a reas e Santez Anna Wened ar gristenien wella eus ar parreziou, hag e pedas patronez Breiz-Izel da veilha war he bugale ha da zistrei diwar ar vro ar gwalleuriou a venne kouenza warni. Mont a reas da c'houde da Wened da bedi ive sant Visant Ferrier, misioner Breiz.

En eur z'strei, e tremenas dre Borz-Louis, el lec'h m'edo an duk Chaulnes, gouarner Breiz. Konta a reas d'ezan petra a oa tremenet e Plougernevel ha tro war dro, hag ec'h en em ginnigas d'ezan evit e zikour da zegas ar peoc'h er vro; ma vije tud koundaonet da verval, e c'houlenne aotre d'o frepari d'ober eur maro mat. Chaulnes a drugarekeas an Tad Maner évit ar pez en doa graet e Plougernevel, hag a roas d'ezan e c'houlenn. Daou dad all a voe goulenet eus skolaj Kemper evit al labour-ze ken dies.

E Miz eost 1675, an duk Chaulnes, gant e zoudarded,

a en em lakeas da redet e Breiz evit lakaat an dud da blega ha kastiza ar re o dou graet ar mu'a freuz. D'ar 24 a eost e skrive da c'houarner Montroulez da lavaret e teue ar parreziou, an eil goude eben, d'en em rei d'ezan; teir eus ar re wasa o doa, araoak gouleñn pardon, digaset o armou da dudchentil ar manerioù, diskennet ar c'hleier; e kichen Kemper, e oa bet enni laket d'ar maro unan eus brasa dispac'hérien ar vro, ne jome mui nemet Kombrit ha diou barrez all n'hellent ket beza pardonet; e kichen Kemperle, an dud o-unan a gastize ar re a oa kablus, evit kaout evelse aesoñch o fardon.

An Tad Maner a yeas gant an duk Chaulnes er parreziou brasa eus eskoptiou Kemper ha Treger, nann evit sponta an dud, met evit prezeg, komz en hano Doue, rei aliou mat ha sikour ar relijion.

Pa voe peurc'hraet o labour gant armeou roue Frans, pa zeuas adarre ar peoch' er vro, an Tad Maner a zonjas edo ar mare d'ober muioch' c'hoaz a visiounou, rak hep Doue an tiegeziou nag ar broiou n'hellont ket chom en o sav.

E Pontivy e voe prézeget ar mision kenta e Miz du. Gant an Tad Maner edo an tad Martin, an tad Champion, an aotrou Galerne, person Mur, an aotrou Esnault, doktor ar Sorbon, ha kalz re all c'hoaz.

E Pontivy e oa bet kalz freuz. Meur a blouezad a oa bet kaset d'ar maro. Ar mision a zougas kalz frouez, an dud a ziskouezas ar vrass bolonte vat.

Mision Plozevet a glozas ar bloaz 1675. An Tad Maner a jomas eno epad Miz kerzu penn da benn. Eun aotrou bras eus ar barrez hag e c'hwreg a en em ginngas da zervicha ar visionerien. Ar c'hwreg a aoze boued d'ezo hag a lavare evelhen: « Ma-n'am eus ket an enor, evel Martha, da zervicha ar Mestr, oun eürus da vihana da c'hellout kinnig da zebri da veur a hini eus e ziskibien. » Goude beza labouret epad an deiz,

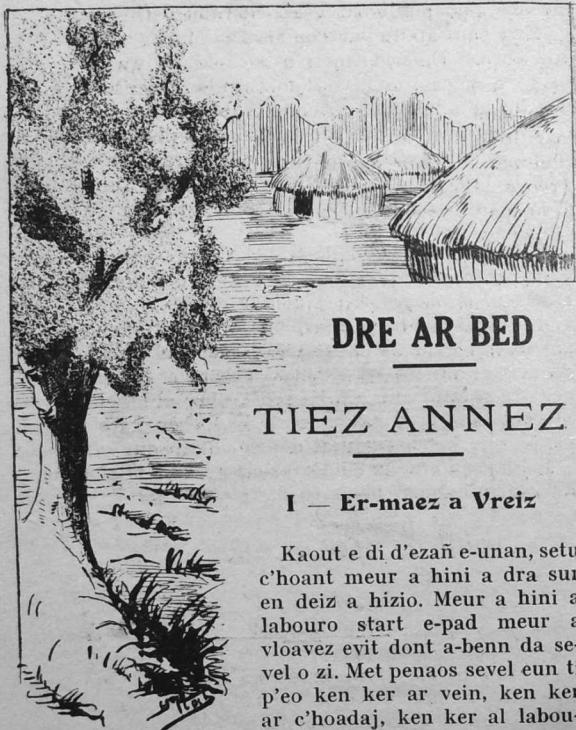
ec'h en em denne, epad an noz, en eun toull kambr digor d'an avel ha d'ar glao. « Ar Wer'hez, emezi, he doa c'hoaz falloc'h lojeiz e kraou Bethleem. »

Evit paea an dud vat-ze, an Tad Maner a bedas evito an Aotrou Doue. O merc'h a oa klanv war he gwele, hag i o daou o doa ive d'en em glemm eus o yec'hed. Da fin ar mision, o zri oant pare ha pare mat.

Er bloaz 1676 an Tad Maner a brezegas unek mision: e Penmarc'h, Beuzek-Kap-Sizun, Plomeur, Trefiagat, Tréogat, Pleyben, Riek, e eskopti Kerne; Kommana, Lokornan, e eskopti Leon; Alre ha Kaudan, e eskopti Gwened.

E Pleyben oa bet kalz trouz gant ar paper timbret. Eun noter eus ar vro, an hini a oa e penn an dispac'hérien, a oa bet lazet gant aotrone Tymeur. Kalz vad a oa eta d'ober e Pleyben. An Tad Maner a en em gavas eno gant 50 misioner. Boazet, abaoe 36 vloaz, da ren ar misionou, e fellas d'ezan, e Pleyben, lezel ar garg-se gant eun all, ha senti, ober al labour a veze merket d'ezan. Kovez a eure hag ober katekiz, evel pa ne vije ket bet gouest d'ober eul labour all.

E Pleyben em 'an c'hoaz kroaz vrass ar mision, merket warni hano ar bloaz 1676.

DRE AR BED

TIEZ ANNEZ

I — Er-maez a Vreiz

Kaout e di d'ezan e-unan, setur c'hoant meur a hini a dra sur en deiz a hizio. Meur a hini a labouro start e-pad meur a vloavez evit dont a-benn da sevel o zi. Met penaos sevel eun ti p'eo ken ker ar vein, ken ker ar c'hoadaj, ken ker al labourierien ha reut e rank beza ar yalc'h evit herzel ouz ar boulc'h a vez graet d'ez.

Daoust hag an aesa ne vefe ket da bep hini ober e unan e di evel ma ra tud a zo dre ar bed, hag en hor bre zoken. Evit an neb a garfe deski eun dra ben-

nak war ar poent-se eo e raimp tro ar bed asamblez da deurel eur sell ouz an tiez marc'had mat ha c'houi a lavaro d'in goudeze ha plijout a reont d'eoc'h.

Tiez erc'h

Kemeromp an hent hor c'haso d'ar Groenland, pe d'an Alaska. Eno e kavimp tud velen, teo ha bihan, kuzet mat e kroc'henn loened, rak e c'hellit kredi, n'eo ket tomm an amzer du-hont: e-pad tri pe bevar miz ne weler ket lagad an heol; e-pad tri pe bevar miz, iveau, ne guz ket hag e vez c'hoaz gwelet da hanternoz, uhel en oabl. — E Thule, er Groenland ne vez ket

- Sk. I -

gwelet an heol e-pad wardro 100 devez er goañv, ha ne ya ket da guzat e-pad wardro 108 devez en hañv, hag e vez skournet an douar, pe goleet a erc'h e-doug eiz pe nao miz ar bloaz; ne gresk na gwez, na geot; ne weler o vale nemet loened evel ar bleiz pe an arz gwenn, ha bale a ranker an-unan gant treinellou dindan an treid hag eur vaz en dour. Nebeut a dud a zo o chom du-hont e c'hellit kredi ha koulskoude e karont o bro, eveldoc'h, ha ne blije ket ganto ober ar cheñch ouzoc'h. Eskimoed a vez graet anezo.

Da varc'had mat e teu o zi d'ezo peogwir ez eo graet

en e bez gant erc'h; ya, gant erc'h, tud paour, erc'h kaledet; ober a reont gantañ lochennou heñvel ouz ar re a welit war ar skeudenn genta. Evit mont e-barz, n'eus nemet eur riboulig striz, ma ranker mont war ar barlochou dreizañ, henvel a-walc'h, e feiz, ouz douaren al louarn.

Hag ar paour kêz Eskimoed, ne vezont ket skournet e-barz? — Nann, avat, hag en em gavout mat a reont diouz ar vuhez-se. Gouzout a rit e vir an erc'h ouz ar plant da veza devet gant ar yenienn e-doug ar goañv. Evelso eo e c'hoarvez iver vro-se: an erc'h a zalc'h tommder e diabarz an ti hag a vir ouz an avel yen da vont ennañ.

Bremañ ez eo dâ d'imp gwelout pegen plijadurus ez eo ar vuhez en *iglou* (hennez eo ano o lochenn); ouz an doenn, ma 'z eus toenn, emañ a-istrivilh ar c'bleuzeur eol reunig (1): gant eol reunig e vez tommet an ti ha poazet ar boued — an eol-ze a vez debret: ya, debret, rak er broiou yen-se ne vez ket kavet ken heugus an traou yen ha ma 'z int dre amañ, — pa ne vez ket gwelloc'h, arabat beza figus. Flaer ha moged an eol se a zo leun an ti ganto, met an dud a rank chom eno e-pad meur a viz evit gortoz an hañv, ne santont ket ken: boazet int: eur wech deut an hañv e teuz eun tammig an erc'h hag e c'heller mont da chaseal pe da ober troiou gant treinellou staget chas outo: evel ti e vez neuze graet gant eun telt krec'hin.

Petra bennak a vezo lavaret n'eo ket gwall blijadurus buhez an Eskimoed ha ne gredan ket e vefe stank ar re ac'hanoç'h a garfe mont da veva en o zouez.

Diskennomp bremañ var-zu ar broiou tommoc'h dre ar C'hanada. Eno e kavomp pobladoù ha n'o deus ket c'hoaz lezet a-gostez o ziez marc'had-mât ken nebeut.

(1) — ano eun aneval eus ar moriou yen. *Phoque*, e galleg.

**E-touez
an Indianed**

An Indianed eo an dud-se. Pemp kant vloaz a zo e oant c'hoaz mestr war Amerika a-bez. Nebeut dre nebeut ez int bet chaseet dre ma teue ar re wenn da c'hounit ar vro. Kollet int bet dre m'o doa re a c'hoant da zerc'hel d'o frankiz hag iver dre m'o doa ar boaz fall da ober brezel kenetrezo hep ehan; ha dre ma kavent gwall vat ar gwin-ardant, an « dour-tan » evel ma lavarent. Kaer ez eus bet ober e chom c'hoaz anezo e koadou bras ar C'hanada. Hag emaint c'hoaz war-dro 250.000 er Stadou-Unanet e-lec'h ma 'z eus bet graet d'ezo chom e kornou-bro a zo, hag ez aer di d'o gwelout evel ma vefent anevalde souezus. Gwechall e redent kompezennoù bras Amerika war o c'hezeg nerzek ha skañv, en eur skrapa chatal ha tud dre ma 'z aent.

O ziez-annez a zo chomet atao heñvel; pe diez koad pa chomont pell en eul lec'h, hag an tiez-se, lochen-nou lous pe lousoc'h anezo, a zo savet e frankizennou ar c'hood pe wat ribl eul lenn. Aliesoc'h, avat, n'o deus nemet eun tamm telt kroc'hen ejen-moueek (gwechall) pe groc'hen-kezeg (bremañ), heñvel ouz ar re a welomp war ar skeudenn 2, Tro-dro, ar c'hezeg a c'hell peuri e peoc'h da c'hortoz ma teuio ar mare da vont larkoc'h.

Setu aze tud, da vihana, ha n'int ket nec'het gant o c'hêr; pa vezont skuiz en eul lec'h, setu int o vont da lec'h all.

(eur pennad all er miz a zeu).

G. DEWI.

Aotrou Traon-Kerret hag e viliner

Chapel sant Vaedez

Pa gemerer, en eur vont, er maez, eus a gêr Montroulez, penn hent Karræz, e kaver, en tu kleiz, e traonienn ar C'hefleud, harper ster, eur maner koz, e vilin, en e giichen : Traon-Kerret eo hano ar maner-ze ha dont a ra d'ezan eus hano an dudchentil her perc'henne gwechall.

N'eus ket a dudchentil ken eno, en deiz a hizio, met chom a ra atao eun tour eus ar maner koz, en e zav, hag, e kreiz ar porz, eul lochenn aispilh ouz ar voger, evel eun

neiz gwennilied, hag a c'helle beza chapel an aotroned.

Kosa tudchentil a oa e Breiz, a lavared gwechall, oa aotroned Kerret hag e iliz Sant Vaze Montroulez, war ar skaon savet war bez Herve Kerret, aotrou an Traon, eil kabiten kér, er bloopvez 1503, hag A. Gwicaznou, e bried, e lenned :

An dud kenta a oa er bed
A oa Gwicaznou ha Kerret.

Hervez ar re goz, unan eus aotroned Traon-Kerret skuiz o klevet dalc'h mat e amezeien o lavaret gaouiad an eil d'egile a glaskas rei d'ezo eur gentel evid o lakan da derri o zech fall. Da bardon Pont-Paol, a vez graet e penn bali Leskifiou, en dro da chapel sant Vaodez, hag a vez darempredet gant kalz tud eus Treger hag eus Leon, dre m'en em gaver eno e kreiz etre an daou eskopti hag e kroaz-hent an hentchou bras a ya eus a Vontroulez da Gemper hag eus a Geraëz da Castell-Paol, eo e reas e daol. Pa oa eur bern tud e dishecl ar gwez fao, e pignas war barrikenn eur soner hag e komzas evelhen :

Selaouit mat, hag e klevfoc'h gwell a-ze. Kounnari a ran p'ho kwelan o kaout difizians an eil eus egile; e lec'h beza atao o tamall ho nesa da veza laer ha gaouiad, grit eta eveldoun hiviziken. Hini ac'hanoc'h ne c'hell lavaret en divije va c'hlavet o tamall eun all da veza gaouiad; pa ne gredan ket ar pez a leverer d'in e ran da vihana an neuz d'hen ober hag a-walc'h eo. Grit eveldoun ha neuze ne vez ket gwelet kement a dabut hag a drouz etrezoc'h. Evit diskouez d'eo'c'h e c'hell an holl ober ar pez a ran, e ran le, aman, war relegou an Aotrou Sant Vaodez, da rei va merc'h, da bried, d'ar c'henta ac'hanoc'h, denchentil, bouri-

c'hiz pe gouer, a c'hello va lakan da lavaret d'ezan n'eo nemed eul laer. Betek an Angelus am c'havoc'h dindan telt Jiletta an Ozac'hmeur: Klevet eo, n'eo ket. 'ta !

Pa voe klevet an nevezenti e savas trouz etouez tud ar pardon ha meur a zen yaouank a deuas da ostaleri Jiletta da gonta a bep seurt sorc'hennou da welet ha gounit a c'helljent, en doare-ze, merc'h an Traon; an aotrou Kerret, e gorn-butun en e c'henou, o selaoue an eil goude egile heb ober eur van; ne hejas ket zoken e ziskoaz pa deuas eur pilhaouer truilhok da glask rei da gredi d'ezan e oa mab da roue an Turki : ar pardaez a deue ha den ebet n'en devoa gellet, e nep tu, c'hoaz kaout an treç'h war an aotrou, pa deuas eur paotr yaouank mentet bras ha kigennet kaer da azeza dirazan; henman oa mab milin an Traon, eur paotrig koant ha speredok; dimezell ar maner a blije d'ezan, met n'oa ket evit kredi e teuji biken a-benn da c'hellout dimezzi ganti.

— Sell 'ta! Sell 'ta! Te ez peus c'hoant iveauz da gaout va merc'h? Ne dalv ket ar boan d'it klask beza va mab kaer! m'en em gavi biken. Komz, evelato, ma keres, hag a-raok ev ar werennad winze ma vez distagellet da deod. Eun dra hepken a choullennan ouzit: n'es ket da gonta re a zotonioù d'in, rak skuiz oun ouz o c'hlavet.

— N'ho peus ket ezomm da gaout aoun, aotrou; mont a ran da gonta d'eo'c'h eun istor gaer ha ne vez ket enni eur gaou, nemet marzeze eur ger pe zaou. Er zizun dremenet edon o vont da gas eur gargad vleud da vanati sant Fiakr pa dorras livenn-gein va marc'h gand ar pouez. Peadra a oa evit eun all da veza nec'het dirak eun hevelep daryoud. A drugarez Doue n'oun ket bet tapet berr biskoaz. Trouc'ha a ris eur vaz hag hel-

lakis da staga daou benn livenn-gein va marc'h; kempennet en doare-ze heman a c'hellas kendel-c'her gand e hent betek ar manati :

— E c'hell beza gwir, eme an aotrou o lonka eur c'henaouad. Kendalc'h.

— Antronoz, pa 'z is da denna va loen eus ar c'hraou e welis eun dra estlammus: va baz a oa savet nevezennou warni epad an noz; eur skour a zave a-us lost ar marc'h hag a bigne warzu an nenv; a-benn ar pardaez e veg en devoa treuzet ar c'hoummoul hag e welen e oa stók ouz al loar a oa o para a-zioc'h tosenn Kerarprovost. Eur stultenn a deuas em fenn ha me ha sevel el loar hag ober eur bale drezi; gwelet a ris eno eur bern traou sebezus ha ne vezont ket gwelet war an douar-man. Pa c'hoantais diskenn avat ec'h en em gavas eur c'hoari all ganen; al loar he devoa kendalc'h et da drei hag a oa pell diouz ar skouer e oan bet pignet drezan enni.

— Aze ema an dalc'h, avat, eme an Aotrou.

— Ne ouien ket kals penaos en em gemeret. En em lakât a ris da c'houilia va godellou hag e kavis eur bloue neud en unan anezo; eur penn anezan a stagis ouz al loar hag o kregi mat er penn all e tiskennis; siouaz n'oa ket hir a-walc'h va neudenn evit tizout betek an douar; kemeret a ris neuze va c'hountell hag e trouc'bis ar pennad a oa a-us va fenn da staga ouz ar pennad a zalc'hen em dourn; a-bouez ober al labour-ze meur a wech e welen e tostaen braoïk ouz an douar.

— Eur gwall varvailher out, eme an aotrou.

— Pa gave d'in edon o vont da goueza war an douar eur c'hoz stereENN lostok a drouc'has va neudenn; koeuza a ris neuze war reier ar Merdy a-fardigleu ha va fenn a zankas enno betek va diskaoaz, evel en eun tamm amann.

Mab Miliner Traon-Kerret o kouez a eus al loar

— Kaeroc'h kaera! eme an aotrou.

— A-bouez en em heja e c'hellis en em zistaga diouz ar roc'h-ze; va fenn a jomas ebarz hag e redis da vaner Kervaon da glask eur vaz-houarn d'hen tenna ac'hano.

— Brao bras, eme aotrou Kerret.

— Pa zizroïs e kavis eur bleïz a oa o klask ten-

na va fenn eus ar roc'h d'hem débri. Mont a ris e koumnar hag e tistagis gantan eun taol baz-houarn diwar e benn kér kalet ma tislonkas eul lizer. Di-geri a ris al lizer-ze hag, e gwirionez, aotrou, ne gredan ket lavaret d'eoc'h ar pez a lennis ennan.

— Eo, eo, lavar.

— Hervez al lizer-ze ho tad koz a oa gwechall mevel miliner e ti va zad kunv-me, e milin Pontmein ha, dre lañkat e skudell allies e sach' pep hini, eo e teuas da veza pinvidik a-walc'h da c'hellout en em lakât e renk an noblans.

— A! en taol-man, avat, eme an aotrou, gant koumnar, ez peus lavaret eur gaou. Ni a zo tud-chentil a-holl viskoaz p'eo gwir e tiskennomp eus aotronned Leon hag eus an tiern Morvan. Portrejou va zud koz a zo em zi, adalek Kaznevet Kerret, skouejer Konan Meriadec, kenta roue Breiz.

— An dra-ze a c'hell beza gwir, Aotrou, met eun dra a zo c'hoaz hag a zo ker gwir all: kollet ho peus ho klaoustre ha ma plij ganeoc'h, an dimezzel ho merc'h a vez va gwreg.

— Sell 'ta, ya! tamm ailhon zo ac'hantout; flemmet oun garez, eme an aotrou o skrabat e benn; c'hoant em bije bet da gaout eur mab kaer eus eun trouc'h uheloc'h eget da hini hag a vije bet muioc'h a skouejou, en e c'hodell, met derc'hel a rin d'am ger; mab kaer e vezi d'in hag al lein eured a vez graet aman end-eeun, e Sant Vaodez, hag epad eiz deiz e vez kan, dans ha laouenedigez 'vit ma ne vez ket ankounac'haet biken penaos e teuas mab miliner Traon-Kerret da zimezi gant pennherez ar maner evid eur ger hepken !

G. P.

Ar c'houldriou

N'eus ket eur penn kris-tén, er vro-man, ha n'en defe ket gwelet, e kichen eur maner koz bennak deuet, gand an amzer da veza eun ti kouer, eun tour ledan hag izel ha beget tao. Kouldriou pe goulnidou eo an hanoo a roer d'an hevelep tou-riou dre m'o saved gwechall da rei goudor d'an dubeed. Mont a raer enno dre eun nor enk hag izel; en o zoenn ez eus eun toull bras hag en o mogeriou renkennadou neiziou, betek 500 ha 600 a-wechou ha muioc'h zo-kien, e pep hini. En neiziou-ze e c'helle eur c'houblad dubeed en em loja da zavel o re vihan.

Gwechall goz e ranked beza nobl evit kaout gwir da zavel eur c'houldriou diazezet war an douar, evel eun tour; ar vourc'hizien hag ar goueraded p'o deveze c'hoant da gaout kouldriou a ranke o sevel war goatach, pe o spega ouz eur

voger bennak, evit ma vijent dibrad diouz an douar; hevelep kouldriou a gaver stank c'hoaz e tiegeziou Breiz-Izel. Pa zigoueze gand eur bouri'hiz pe gand eur c'housuer prena eur maner, hag e veze eur c'houldri savet war e zouar, e c'helle, na petra 'ta, tenna talvoudegez anezan, rak ar gwir da gaout kouldri a oa stag ouz an douar ha nann ouz renk ar perc'hen.

N'deo ket ar c'hiz, e Breiz, d'eun denchentil da gaou kouldri anez kaout 300 dervez arat douar, da nebeuta, en dro d'e vaner, evit ma c'helle e zubeed kaout peadra d'en em vaga enno hep mont war douar ar re all, rak, evel ma lavared, « an amezeien n'oant ket e verourien n'oa ket red d'ezo beva e zubeed ».

Gand ar chapel, al liorz moyeriet hag ar vilin, ar c'houldri oa ar pevare tra a gaved peurliesa endro da bep ti nobl. Ar c'houldriou koz a veze savet, atao, koulz lavaret, 100 pe 200 metr diouz ar maner, en eur park hanvet Park-ar-C'houldri; savet e vezent, war gelc'h, rak aesoc'h e veze neuze renka peb tra en o diabarz. Ar moyeriou diavazez mirout ouz ar gaerelled da bignat betek an neiziou.

A-wechou, evelato, e vez kavet kouldriou e kreiz al liorzou pe ar porziou; a-wechou all zoken o c'haver stag ouz ar manerou.

Ar gwir da gaout kouldriou a zo bet taolet d'an traon d'ar 6 a viz eost 1789; eleiz a zo bet freuzet abaoe; daoust da-ze e kaver c'hoaz meur a hini e Leon, Treger ha Kerne; o zouriou ledan ha golofet a ilio a weler atao e kichen ar manerou koz; a-us dor meur a hini anezo e kaver skouejou ar re o deus o savet hag a-wechou o hanoiou hag ar bloaz. En diabarz ne weler mui netra; ar wern a veze e

kreiz hag a oa outi divrec'h da harpa ar skeul a zerviche da vont da dapa an dubeed en o neiz a zo graet tan ganti pell a zo.

Ar c'high dube a yeze kavet dreist gwechall; ouz taol rouaned Frans e veze debret bemdez etre 7 hag 800 dube. Al laboused-ze, aozet e kant doare dishenvel, a veze kavet dalc'h mat, war daoliou an dudchentil. Gwad an dubeed a veze graet louzou gantan a-eneb ar boan zaoulagad hag o zeil a oa eus ar gwella d'an trevajou. Eur c'houldri a veze eta gounidegez gantan ; gwasa pez a oa, toulladou bras a zubeed evelse, — e kouldriou a oa e vaged betek 12.000, — a rae kals droug d'ar parkeier pa veze mevez hadet eun dra bennak enno; peurliesa, red eo hen anzav, e veze stanket ar c'houldri da viret ouz al laboused da vont er maez anezan da vare ar c'hounidegez.

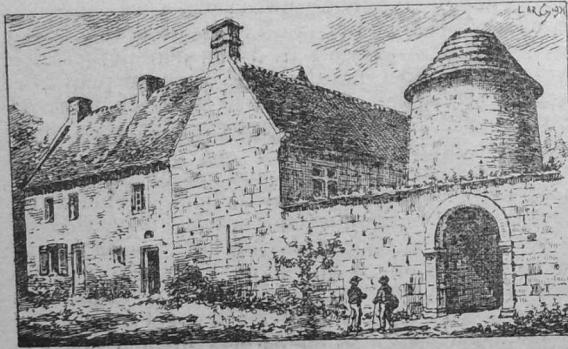
Ar goueriaded o deveze kas ouz an dubeed, ha n'eo ket souez; o fellaat a c'helle, na petra 'ta, met difennet e oa outo tenna warno; daoust da-ze, e pep ti war ar maez e kaved eur fuzuill ha diwarni meur a zube a dape plom; an aotrou a c'helle klevet an tennou allies a-walc'h, met ne glaske ket gouzout eus a belec'h e teuent: gouzout a rae serra e zaoulagad hag e ziskouarn war meur a dra.

Kaera kouldriou a zo c'hoaz er vro eo, e Treger, kouldriou Kerohant, e Garlan, Kericuff ha Mesgouez e Plougastel, Kerhallon e Plouegat Gwer-rann, Bruillac, e Ploumerien, Koateon, e Lanveur, Kervegen ha Penarprat, e Gwimaeec, E Leon, e kaver kouldriou Pennele, e Sant Varzin Montroulez, Kerouzere, e Sibiril, Keryann e Sant Nouga, Koskerou, e Mespaul, Brezal, e Gwiniventer, ar

C'hurru, e Milizac, Kerleau e Breles, Tremazan, e Landunvez.

E Kerne kaera kouldriou a gaver eo re Tresheol e Plounevez-Porzay, savet gant mein-ben, evel tour krenv eur c'hastell, Ti-Meur, e Poullaouen, ar Ruskeg, e Lokefred, Kergoz, Bodigneo ha Penfeunteunioù e Klohars.

Alies a-walc'h ar c'hoouldriou a zo savet gant muioc'h a evez eged ar manerioù o-unan ha setu perak ke lavaret e oa lojet gwelloc'h an dubeed, e Breiz, eged o mistri o-unan.

Kouuldri Maner Kerverrien, e Trezilide

Ar c'hoouldriou, a-wechou a vez stag ouz ar maner hag a dalv da dour da zifenn ar maner ha dañjer d'an dubeed; kement-se a weler e Gwiplochenn, e kichenik ar Follgoad, e Kernoter, e Plouezoc'h, er Forest, e Kerfeunteun, e Kervenarc'hant, e Melar, e Treouron e Plouneour-Lanvern.

A-wechou all o c'haver stag ouz ar porz-kloz, i en eun tu d'an nor hag ar chapel en eun tu all, evel

e Kerobezan, e Brie, pe e korn al liorz evel e Kerroualle e Gwilars, e Pratmeur, e Gwitalmeze.

A-wechou all c'hoaz emaint er maner e-unan, evel e Lestremeur, e Gwitalmeze.

A-wechou zoken o c'haver a-c'haoliad war dorborz ar maner evit diskouez d'an holl eo an tiez m'int stag outo tiez nobl; setu ar pez a gaver e Kerverrien, e Trezilide; e Kergoz, er Gilvineg, e Lesvadec, e Peumeurit. Kouuldriou, er stumm-ze, a gaved gwechall, e Tredern, e Plougoulm hag e Messkanton, e Gwitevede, met diskaret int bet.

Kouuldri Lesvadec, e Peumerit

Darn eus ar c'hoouldriou koz-se o deus o istor ; beleien a zo bet oc'h en em guzat e kouuldri Kerarmeal e Kernouez. Hini Tremazan, e Landunvez a oa eun den o chom ennan, breman ez eus hanter kant vloaz, ha ne ouied ket eus a belec'h e oa deuet di hag a voe kavet maro eno eun dervez. Gwasa

pez a zo e tiskarer ar c'houldriou muioc'h mui. Gwelet em eus tri o vont d'an traon, e Plouyann e kichen Montroulez : kouldri ar Veuzit, hini Penn-lann hag hini Trofeunteuniou. Kouldri Kerodern, e Plougerne hag hini Kerenneur e Plourin a zo bet diskaret a-raok ar brezel.

E Kerc'hizien, e Plougoulm, e Meskeo, e Plougasnou, hag e Korroarc'h, e Kombrit, ne gaver nemet mogeriou hanter gouezet.

A-wechou all, evel e Troheon e Sibiril, ne jom, eus ar maner koz, nemed ar c'houldri ken, en e zav hag eo laket da ober eur glud d'ar yer.

E lec'h diskar ar c'houdriou-ze gwelloc'h e vije c'hoaz o lakañ da dalvezout evelse hag o derc'hel, en o sav, dindan o saead ilio; ar varzed o defe tro da gomz anezo en o gwerziou evel an hini a gane:

*Dilezet emaoun siouaz ! siouaz ! breman ganti,
Vel gant ar goulmig skanv-benn emañ ar c'hoz kouldri.*

G. P.

KELEIER AR MIZ

Bretoned hag a ra ener d'o Bro

An A. Mary, kelenner e kloerdi Santez Anna Wened, en deus tremen, d'an 29 a viz genver, eksamin meur ar studiou keltiek, e Roazon.

Evid an eksamin dre skrid koulz hag evid an eksamin dre gomz en deus bet an uhela notenn a oufed kaout, an notenn « mat-tre ».

Laouen omp o kinnig hor gourc'hemennou gwella d'an Aotrou Mary a zo anavezet mat gant kement hini a zarempred goueliou bras ar Bleun-Brug: setu aze eun hent nevez eus ar re gaera da vont etrezek bro an deskadur hepken evit kana gloar hor Breiz ha lakat he bugale d'he anaout gwelloc'h ha d'he c'haret ntuioc'h.

An A. Jaffrennou, ar barz Taldir, anavezet mat, a-bellzo, en holl broiou keltiek a zo o paouez beza hanvet iveau da ofiser ar Deskadurez Poblus. Ouz e guruni, ar c'hournamant en deus anavezet talvoudegez e labouriou graet

Bretoned hag a glask diskar e Bro

Tud a zo ha n'int ket evit kredi e c'hellfed skigna deskadurez, etouez ar bobl, dre ar brezoneg. Setu ar pez hon eus bet tro da welet, eur wech all c'hoaz, p'hon eus lennet war ar c'hazetennou, er miz tremen, an embann sebezuñt :

Mesdames et Mesdemoiselles,

Depuis longtemps, vous vous attendiez à voir paraître un journal ou une revue qui fut bien à vous et bien faite pour vous.

La voici enfin parue.

Elle s'appelle « La Fermière ».

Je demanderai qu'elle porte un nom plus complet, qui sente davantage le terroir: « La Fermière Bretonne ».

Elle a été en effet inventée, rédigée et lancée par des bretons et bretonnes. Elle sort du cœur même de la Bretagne: Landerneau, et elle est faite pour toutes nos bretonnes de la campagne.

Elle est jolie et fraîche comme la fermière qu'elle doit fréquenter et former, et elle dit des choses sérieuses, gaies, mélancoliques, pratiques à la mode bretonne.

Perak ne gomz « la fermière bretonne » hag hi ginidik eus a Landerne, war he meno, nemed e galleg ?

Daousi ha c'hoant o dese merc'hed Breiz, ar re anezo a zo gallegerezet touet, da rei an ton d'o holl c'henvroadezed ha da vezza trec'h d'o mammou a gomze, a lenne hag a gare ar brezoneg ?

Daoust ha n'eus ket a dud en dro d'eomp hag a zo a-zvri o klask divrezonega ar vro hag he divrezonega n'eos ket hepken en iliz ha n'eos ket hepken er skol, met zoken en tiegez, e starn an daol hag e tal an oaled ?

Ha ma 'z eus tud evelse, ha ma n'int ket evid anaout an droug a reont, daoust ha n'eos ket eun dra red d'eomp lavaret d'hor c'henvroïz an ezommt o deus d'en em zioualt ouzo ?

Ar Brezoneg, ha nann ar Galleg, eo ene Breiz.

Petra zonjfec'h ma vije eur gazetenn hanvet « la Fermière Française » ha ne vije kavet enni nemet skridou brezonek ?

Sonjal a rafec'h o deus bet c'hoant renerez ar gazettenn-ze da ober goap eus o lennerez.

Maï, me gred iveauz o deus bet c'hoant renerez « la Fermière Bretonne », o skriva o c'hazetenn e galleg, hag e galleg hepken, da ober goap eu sar Vretonezed o deus c'hoant da gaout da lennerez.

Leor Oberou an A. Gwilhou

Setu antan anoiou rak-prenerien miz c'houevrer :

An A. hag an I. M. Pleiber, Hent Roskov, Kastel-Paol.	1
An I. Sévère, rue Verderel, Kastell-Paol.	1
An A. F. M. Mallegol, Penfo, Sant-Thegonnec.	1
An A. Tanguy, person an I. V. Kemperle.	1
An A. H. M. Jezequel, Kelennér Skolach Lesneven....	1

An A. L. Herve, Roz-war-Gouesnon, Bro-Dol.....	1
An A. E. Corre, person Henrivic.....	3
An A. J. M. Kermarrec, 46, rue Pasteur, Saint-Ouen...	5
An I. Debauvais, 4, rue Hoche, Rennes.....	5
An Dimezell Odette Chevillotte, Kergroadez, Brèles..	3
An A. Emmanuel Chevillotte, Breles.....	1

Leoriou rakprenet betek-hen :	23
641 + 23 = 664.	

A-dreuz al liziri a zigouez ganeomp digant hol lennenrien o deus c'hoant da rak-prena leor Oberou an A. Gwilhou e klevomp kalon Breiz o tridal e bruched he bugale.

Setu ar pez hon eus gwelet o lenn lizer c'houek unan eus rak-prenerien ar miz-man e kavomp ennan an diou linenn gaer-man :

En hor gwaziad ra vezoz hor gwad a vreizad o vervi;
En hor c'halonou ra vezoz tan ar garantez o tevi.

Salo e vefe eleiz a dud yaouank e Breiz evel an hini en deus skrivet ar c'houblad gwerziou-ze; salo e vefe da vihana Bretoned a-walc'h, da rakprena leor an A. Gwilhou ma vezoz gellet lavaret ez eus c'hoaz mil gwir Vreizad, da nebeuta, dre ar bed.

Ar rak-prenerien n'o deus ket ezommt da baea al leor kerkent ha m'her rakprenont; her paea a raint pa vezoz kaset d'ezo dre ar post.

Al leor nevez, kaset betek an ti, ne gousto nemet 10 lur. Degas an ano hag an adres kenta ma vezoz gellet d'an A. Perrot, Rener Feiz ha Breiz, Scignac.

DIVINADENNOU

DIVINADENNOU MIZ MEURZ

I. — Me 'zo ar pez ma 'z oun ha n'oun ket ar pez a heulian, rak ma vijen bet ar pez a heulian ne vijen ket bet ar pez ma 'z oun.

Divinit piou oun ?

20 p. ar r. *Degaset gant Vretonez eus Kemper.*

II. — Daou dad ha daou vab a zo aet da leina en eun ostaleri. Roet ez eus bet d'ezo peder goulm da breja; débret o deus pep hini e hini hag ez eus chomet unan war ar plad. Penaos an dra-ze?

20 p. ar r. *Degaset gant Bretonez Kemper.*

III. — Me a oa dec'h ha warc'hoaz e vezin adarre. Piou oun 'ta ?

20 p. ar r. *Degaset gant Ph. Guillou, Gwimilio.*

IV. — Eun dra hep treid na diwesker
Hag a gas an holenn e kér

20 p. ar r. *Degaset gant Ph. Guillou.*

V. — Petra ra an dro d'ar c'hoat hep mont ebarz ?

20 p. ar r. *Degaset Ph. Guillou.*

Degas, ar re o deus c'hoant da gaout priziou, responchou divinadennou tri miz kenta ar bloaz da *Rener Feiz ha Breiz, Scrignac*, abenn ar 25 a viz meurz da ziwezata

Kenteliou an ti kér

Ar « fourrière » pe ar mus

Ar « fourrière » pe ar mus a zo eur c'hloz dibabet gand an ti-kér evit dionall ennan al loened pe an traou kollet pe zilezet koulz-hag an traou a zo bet tapet peg enno gand ar justis.

A) Pegouz ha perak e laker loened ha traou a zo e « fourrière » ?

I. — Al loened diank.

Pa gaver loened dianket, den ebet ouz o diouall pe ma 'z eus unan bennak ne fell ket d'ezan en em rei da anaout, loened hag a zo o peuri e tra an nesa, an hini a zo bet grael gauz outan pe eun all en e lec'h en deus gwir da lakat kas al loened-ze d'ar « fourrière ».

II. — Loened kaset d'ar foar pe d'ar marc'had pa weler pe pa gredet gwelet ez eus eur c'hleñved spagus krog enno a dle beza kaset ives d'ar « fourrière ».

III. — Al loened a vez kavel o-unan o redet an henchou bras hag ar re a vez bet tapet peg enno gand ar justis, goudé eur gontravasion.

IV. — Pa vez bet kaset unan bennak d'ar prizon, evid eun digarez bennak ha pa-ne jom den da entent ouz e loened e vezont kaset ives d'ar « fourrière ».

V. — Ar mér en deus gwir ives hervez 16^{vet} artikl lezenn an 21 a viz mezeven 1898, da rei urz da gas d'ar « fourrière » ar chas diank ha zoken ar re holl a vezokavel o redet an henchou hag ar parkeier ma n'eus kollier ebet en dro d'o gouzoug o tougen an hag adres o mestri.

B) — Penaos e vez renket ar « fourrière ». Ar mér, e pep parrez, eo a dle klask ar c'hloz a blico d'ezan ar muia evit lakat al loened dianket er mus.

Ne zalc'her ket al loened nag an traou all en toull-ze edoug an holl amzer.

Al loened hag an traou n'en em viront ket ne dleer ket o denc'hel ouspenin eiz deiz er « fourrière ».

An traou a en em vir, hirra ma c'heller o denc'hel eo 6 miz.

An traou a zo bet tapet peg enno war urz ar justis a dle beza dalc'hel er « fourrière » keit ha ma vezog gellet tennaz eur vad bennak anezo evid ar proseuz.

A-wechou evelato an aotrou Mêr a c'hello rei urz da zerc'hel pelloch eget n'eo merket al loened hag an traou er « fourrière ». Evesle mar d'ema perc'hen al loened er prizon e cheller derechel e loened er « fourrière » ac'hant ma tizroio d'ar gér gant ma asanto paea ar mizou a zo bet gand e jatal.

Pa deu perc'hen al loened d'o goulenn e cheller o rei d'ezan gant ma paeo ar mizou.
Pa vez bet gourc'hennet jakat al loened er « fourrière » gand ar barner ne cheller o rei en dro d'ar perc'hen nemed eun autre dre skrid a vefe d'hen ober.

Peurlies an ti-ker a verk e-unan priz ar « fourrière ». Ma n'eo ket merket gand an ti-kér d'ar barner eo hen ober hag e tle neuze ober e brizou diouz prizion an traou er vro.

J. B.

BEC'H D'EZI

Ton: *Va Zi Bihan.*

Diskan

Na peger brao d'imp holl aman,
Evel gwir vignoned o kanan!
Dudi kalonek,
D'ar Brezoneg,
Hor yez,
Dalc'homp bepred d'ober lez.

I

Warlene gant levinez,
En ker Douarnenez,
D'ar « BLEUN-BRUG » ez oa roet minic'hi.
Er bloaz-man e Gwir-Sikour
Evitan pebez rikour!
Ma feuan diwar bouez va iskilli,
Va c'halon leun a zudi,
Evid e saludi,
Da stegna, laouen, kerdan va delenn,
Hag hi kaer-gwerniset,
Ma ne vo ket dic'hizet,
A vleun brug kaer hag a lann melen.

II

Pa bleustrer hent ar vuhez,
Ma n'eo ket eun druez,
En hor Bro-BREIZ, gwelet yaouankiziou,
Ganto peurgollet o fenn,
Ha trelatet a-grenn,
Gand an estren hag e holl wall-chizou.
Lezomp Pariz 'lec'h m'eman:
'N hor BREIZ, brao eo bevan,
Ha ma renkomp 'vit kaout eun tamm bara,
Mont pell d'ober eun dro,
Gwir garantez hor Mamm-vro,
He lakomp en-dro d'imp da bara.

III

Hag aman daoust d'an avel,
E-kichen hor c'havel,
Chomompy divrall'ha dalc'homp mat d'hor yez.
Hag hor penn uhel d'am nec'h!
Evit stourm, hardiz, bec'h!
Ma ne renkimp ket ruzia gand ar vez.
E teuy Yann-Goap d'hon taga,
Alo! prim da staga.
Ha kuit da gemer gantan manegou,
Lakomp d'ezan, eur genn,
War e ziweus c'hoaz eur prenn,
D'e deod da chom marc'het 'n e c'henou.

IV

Kasomp eta da stoupa
Neb a fell hor floupa.
Ha gract ganimp, eun deiz, hon talarou,
Gant Marzin ha gant Arzur,
Ez aimpt a-dra-sur,
D'an Nenvou, da welout hor c'hendadou.
Da c'hortoz 'vid echui,
E fell d'in gant dudi,
Ober d'eoc'h va gwella gourc'hennou:
Ma ray hor YEZ mui a vez,
Ma skedo evel hor brugennou.

Menez-Laouenan 9-9-30. P. J. GOUR-NA-GIL.

Ar Fourrures LEON

(ar brudeta e Breiz)

n'eus nemeto hag a ro paramantchou e
FOURRURES GWIRION
evit ar merc'hed hag a zoug gwiskamant ar vro
Eun dibab bras a vantilli

Pelleteries pour confections et garnitures

Agneau, astrakan, chacal, chèvre toutes teintes, civette de chine, gazelle, kid, lapin d'Australie, lapin de Chine, lapin du pays, toutes teintes, lièvre, loup, mongolie, mouflon, marmel, opossums d'Amérique, petit gris, renards du pays et beaux renards fantaisie, skunks, taupe, wallabies, veau, poulain, vison du Canada, fourrages divers, queues de petit gris.

Maison LEON 37, rue Louis Pasteur
BREST

Ti koz L'OLLIÉROU

L'HOSTIS & JORDE
SUCCESEURS

18, 27, rue Louis-Pasteur, Brest

Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalch'it sonj eo en hon ti e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an dessiniou nevesa e mouchouerou ha tavancherou brodet.

Seiz, mezer, ha danvez a bap seurt.

Dioch' ar galite an ti-man a wez gwelloc'h-marchad eget neus forz pehini all.

Eun eskompt a ugent real dre gant a vez roet e march'hadourez ha dek dre dant d'ar familiou niverus diwar giskouez o chartenn.

AU TIGRE ROYAL

FOURRURES & PELLETERIES
37, rue de Siam, BREST

Grand choix de Fourrures
de toutes provenances

Transformations
Réparations

PRIX MODÉRÉS

Prena a reer es-kriz, krec'hin lern, kaerelled-vras, lapined; gozed, pudasked, hag all... ha paet e vezont prizion mal'

CHAMBRES A COUCHER MODERNES ET BRETONNES
SOMMIERS — MATELAS — : — SALLES A MANGER

F. MARTIN Père et Fils

Sculpteurs-Ebénistes, travaillant eux-mêmes à l'atelier.
7, rue de la Mairie, Brest (près la gare).

Ar pez ne vezoo ket kavet ganeoc'h dioustu er stal a vezoo great d'eo'h diouz ho toare.

Klenved ar c'henou hag an dent

A. LAPIQUONNE SUCCESEUR DE L. JÉZÉQUEL

Tenner dent

Loreet gant skol-vedesinerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour ha war gaoutchouk, hervez ar skouerlou diveza. Gwarantisa a ra e labour.

RESEO A RA :

Bep Lun, e LESNEVEN, Hôtel Le Roux, ha hep Sadorn e BRASPARTS hag er FAOU. — Ar chabinet a gonsul tationou a zo digor e Brest, 4, passage St-Martin, aboue 9 eur beteg kresteiz, ha da 2 eur beteg 6 eur. Tél. 0-16

DICTIONNAIRE BRETON-FRANÇAIS

par
ROPARZ HEMON

Prix : 22 francs.

Ecrire B.P. 75 Brest

Feiz ha Breiz a zo pevar real ar pez

BREST, MOULEREZ AR SKRIDOU MAT, 4, STRAED AR C'MASTELL

Ar Merour : F. GEORGELIN.